

Extrase din *Anton Golopenția. Rapsodia epistolară: scrisori primite și trimise de Anton Golopenția (1923-1950). Vol III. Ediție îngrijită de Sanda Golopenția. Editura Enciclopedică. București 2012*

prieten al lui. Sunt de părere să recurgem la o mistificare în sensul ca să-i scrii D-ta lui Caliani că D-ra în chestie, neputând ajunge la el, a ajuns la D-I Ministru, care îl roagă să se intereseze de chestia fetii (Doamne păzește).

Sau, și mai bine, că a fost întâi la D-I Ministru, care i-a făgăduit tot sprijinul, și apoi a venit și la el, dar nu l-a găsit. Sau ceva alt în același gen. Las totul la ingeniozitatea D-tale, pentru că sunt sigur că va găsi formula cea mai potrivită.

Eu îți trimit și curierul care e complet la dispoziția D-tale, în sensul că poți să-l folosești pentru a expedia lui Caliani atât bilețelul acesta (carte de vizită), cât și rândurile D-tale către el.

Iar eu, urându-ți spor la lucru, îți mulțumesc din toată inima și, cum spuneam, nădăjduiesc să fie de aci înainte pace și voie bună.

Cu toată prietenia,

Mitu Georgescu

Domnului Anton Golopenția, *Personal*.

4. D. C. Georgescu către A. G. (23.5.1934)

23 mai 1934

București

Dragă Golopenția,

Am căutat să-ți fac serviciul cerut cât am putut mai bine, în scurtul timp pe care l-am avut la îndemână; mărturisesc că m-am grăbit numai pentru ca să fiu sigur că ai în timp util¹ informațiile cerute.

Mai pot mărturisi apoi că nu sunt sigur că toate cele ce ți-am trimis vor răspunde nevoilor tale pentru că (n-o să te superi) planul sumar de lucru expus nu e prea concludent, poate tocmai din pricina acestui caracter sumar. Și poate nici eu n-am avut vremea să-l rumeg și, mai ales, să adun o informație precisă și completă. (Și, fiindcă veni vorba de informații precise sau mai puțin precise, țin să-ți spun că ori de câte ori vei întâlni prin tablourile pe care ți le trimit specificarea de „provizoriu” sau „estimație”, să știi că, totuși, poți folosi fără teamă cifrele, întrucât rezultatele definitive, pe care nu le avem încă, de unde și greutatea elaborării celor dintâi, nu vor modifica esențial raporturile interioare ale valorilor numerice).
Revenind :

Ți-am trimis prin poștă, sâmbătă 19 mai, două colete cuprinzând indicatorul statistic, nomenclatura profesiunilor și întreprinderilor (fără valoare practică imediată) precum și „Buletinul statistic” pe doi ani în urmă.

Ieri 22 (n-am avut bani în casă și fiind două sărbători, n-am putut scoate de la Banca Națională – astea îți le spun ca să te necăjesc) am mai trimis alte două pachete cu : „Buletinul demografic al României” (colecția completă), „Revue de Transylvanie” (vezi articolul lui Manuilă), precum și „Anuarul statistic al României” pe vreo trei ani în urmă.

Afară de „Indicator” (să cercetezi în special introducerea și tablourile anexe până la Indicatorul propriu-zis), celelalte îți vor fi poate de mai puțin folos, dacă ai să cauți să intri în amănunte. În cazul, însă, când ai nevoie și pentru ca să nu te încurci sau să pierzi timp, vei găsi mișcarea populației pe ultimii cinci ani în România – altminteri se publică lunar în primul „Buletin demografic” publicat (ianuarie 1932) pe anul 1929, pentru anul 1930 găsești mișcarea populației în „Buletinul” pe februarie–martie 1932, Anul I, în special important pentru că îți [permite] comparația cu anii precedenți, pe 1931 în „Buletinul” Anul II N° 2, pe 1932 în an II N° 5, iar pe 1933 în ultimul număr, adică an III N° 5.

În afară de acestea (pe care le-am anunțat deja lui Coste și Pichi – cari veniseră să mă îndemne (!) – așa că ei trebuie să-ți completeze bibliografia) îți mai trimit, odată cu rândurile astea, câteva tablouri și schițe cari nădăjduiesc că-ți vor fi de folos atât pentru unele chestiuni de ansamblu, cât și pentru a agrementa discuția cu unele amănunte.

În primul rând, un tablou arătând pe județe și provincii numărul orașelor : municipii – reședințe – nereședințe, comune suburbane și sate ; tablou urmat de o listă nominală a orașelor în care am subliniat cu roșu municipiile. Îți atrag atenția că, spre deosebire de indicatorul ulterior, Lugoj a fost declarat municipiu, Slănic din Bacău – oraș, iar Tuzla din Cetatea Albă a decăzut la sat.

Cât privește satele – al căror total se ridică la 15.200 – îți atrag atenția că acestea sunt ființe administrative mai mult sau mai puțin arbitrare, cari de multe ori, în special în Vechiul Regat, înglobează mai multe așezări omenești distincte. Numărul „unităților sociale”² (ca să le zicem așa) este mai mare și cred că ar trebui să se ridice – sprijinit pe o anchetă făcută azi dimineață – la circa 17.500–18.000, în loc de 15.200. În ultimul caz ai avea 948 locuitori în medie pe sat, pe când în primul între 823–800 loc[uitori] în medie. În orice caz, mai mult decât în Germania, unde îmi spui că [media] e cca. 300. Vei sublinia apoi (ținând seamă că adaosul menționat mai sus privește în special Vechiul Regat și mai ales județele de munte cu sate mărunte și ne-numărate, că în Transilvania se găsesc sate cu populație bogată (vezi Gheorghieni, Nădlac etc. etc.), de unde o medie pe sat covârșitor mai mare. Indicatorul, deși cu date simple, îți va servi foarte mult, numai să ai timp să poți lucra.

Al doilea tablou îți aduce elementele necesare de comparație asupra variației proporției populației urbane – 1930 – față de celelalte recensăminte pe provincii. De remarcat că singura provincie unde procentul descrește (deși s-au mai declarat între timp de la 1897 câteva orașe de 20–30.000 locuitori) [este Basarabia]. Faptul se datorește închiderii graniței spre Rusia – de unde decăderea comerțului –, existenței satelor mari cu aspecte de târguri (le cunoști) cari servesc ca centre

importante de comerț pentru viața rurală a Basarabi[ei] și înfârșit – după părerea mea – exodului populației evreiești (eminamente urbană) în căutarea altor debușuri în țară a virtuților ei comerciale (în virtutea principiului vaselor comunicante). Încolo se observă o creștere generală a procentului pop[ulației] urbane, iar comentariile le vei face singur.

A treia chestie privește o anchetă parțială asupra celor născuți în București, sectorul I galben, pe circumscripții. Balcanică, dar totuși metropolă – capitala – cu datele pe care ți le dau, vei putea spune ceva despre ea, pe lângă că are arbori, primăveri, praf sau noroi, dar mai ales femei și fete frumoase – să ne trăiască ! Nu știi dacă ai date similare de comparație cu alte orașe din străinătate. Îți atrag apoi atenția că sectorul de Galben nu face parte chiar din vechea sau cea mai veche parte a cetății lui Bucur. Rămâi însă la ea, că n-am deocamdată alta.

Tot spre a-ți da seama de structura populației orașelor noastre din punct de vedere al originii lor spațiale (!), adică al locului de naștere, îți trimit un tablou arătând, la totalul locuitorilor trăind în orașe, pentru fiecare provincie – în procente – câți sunt născuți în orașul lor (în răspândirea actuală a populației), câți au venit din același județ mediu urban, câți din același județ mediu rural etc. etc. Eu zic „câți” și, de fapt, îți dau procente pentru că e mai ușor de urmărit. Dacă vrei chiar cifre absolute n-ai decât să înmulțești procentul respectiv cu popul[atia] totală a provinciei, rotunjind cifra. De pildă 2,5% din 382.000 însemnează 9.550 ș.a.m.d. Vei putea surprinde din acest tablou greutatea sensului sat → oraș; oraș ↔ oraș; precum și aportul celorlalte provincii – a[1] străinătății etc.

Separat ai apoi aceleași chestiuni pentru municipii numai. Vei vedea dacă se observă vreo deosebire și în ce măsură structura lor specifică merită această onoare (municipii).

O piesă importantă este tabloul V (obținut cu mare bătaie de cap, pe bază de sondaje³ și estimății circumspecte asupra materialului prelucrat până în prezent), deși nu știi măsura în care îți va fi de folos. Subliniez mai întâi că punctul 3 = Industrie e un total parțial compus din punctul 4 = Meseriași și 5 = Industrie mare și mijlocie. Așa că la total excluși sau 3 sau 4+5, după cum vrei. Se remarcă apoi numărul mare al agricultorilor – după cum, fapt important (oare o nouă expropriere ?) circa 700.000 de muncitori agricoli zilieri fără pământ. Mai precizez un lucru programatic la aceste estimății : s-au socotit în agricultură toți membrii familiei peste 13 ani împliniți – ca *auxiliari* (de fapt și din nenorocire încep mai devreme). Familia rurală, unitate complexă ! În celelalte categorii de activitate, evident că marea majoritate a membrilor familiei, fără ocupație declarată, au fost trecuți la întreținuti. Mai adaug că argații propriu-zisi în agricultură (tot o categorie de muncitori agricoli fără pământ, deosebiți de zilieri doar prin regimul de remunerație) au fost înglobați la „alte categorii de muncitori”. (Iar au venit nebunii ăia de Pichi și Coste. – Pichi declară că mustața sa s-a consolidat simțitor de când ai plecat – Nu mai prezintă „secături” termen tehnic pentru defrișări în păduri. Pichi are 65 kg, Coste 84 kg.)

Înfârșit iarăși, simplă indicație, o diagramă arătând proporția întreprinderilor comerciale și industriale pe provincii. Observații sumare : Vechiul Regat, cel mai

prost reprezentat ca întreprinderi – accentul căzând pe comerț ; invers în Transilvania, iar Basarabia dă cea mai mare proporție de întreprinderi comerciale – tot evreii săracii. București – metropolă în special comercială.

Și cu acestea am cam terminat. Comentarii și sugestii n-aș mai putea face pentru că mi-am cam terminat sau pierdut firul. Așa că am să te las și să-ți urez succes la comunicarea ta – fiindcă alte informații suplimentare nu cred că voi mai avea timp să-ți trimit. Poate cu alt prilej și poate mai bine, dacă îmi dai mai multă vreme și ținând seamă că stadiul lucrărilor noastre va înainta.

Și acum adaug pentru sufletul D-tale aceeași bună și caldă prietenie,

Mitu Georgescu

5. D. C. Georgescu către A. G. (5.2.1936)

5 februarie 1936

București

Dragă Golopenția,

În primul rând – și hotărând cu de la mine putere că anul 1936 începe cu luna februarie – mă grăbesc (!) să-ți fac din toată inima cele mai bune urări.

Deși se zice că ochii cari nu se văd se uită și deși depărtarea (și poate și alte pricini încă) mă împiedică să văd limpede (așa cum cere o dreaptă prietenie) și să pot urmări linia evoluției tale spirituale – fapt care ar garanta temeinicia unui dorit comerț sufletesc – totuși nu mă simt stânjenit și nu aceasta ar fi pricina care a făcut să întârzie atâta vreme un răspuns aproape datorat.

Am primit și urarea de Anul Nou și am tăcut ; am primit și cartea lui Burgdörfer (*Volk ohne Jugend*¹), am primit și cartea poștală și tot am tăcut. Până când, supărat pe mine de această ingratitude, m-am hotărât să-ți scriu. Justificări nu-ți ofer – pentru că sunt întemeiate, dar n-ar dovedi nimic. Sunt convins însă că mă vei absolvi și fără a le produce.

Mai întâi despre cartea lui Burgdörfer – oricât ar părea de surprinzător – trebuie să-ți spun că mi-a făcut mare plăcere și îți mulțumesc. O cunoșteam, și abia cu câteva zile mai înainte o înapoiasem bibliotecii Institutului de unde o împrumutasem. A stat mai multă vreme la mine pentru bunul motiv că eu nu sunt un cititor curent de limbă germană. Acum pot să mă uit la ea și să o răsfoiesc cât vreau, grație D-tale. Burgdörfer este un om remarcabil și știe ce vrea, numai că i se întâmplă câteodată să fie prea argumentos (ca să zicem așa) și programatic.

Cât privește îndemnul pe care-l formulezi (și care mă onorează), modestia mă obligă să păstrez proporțiile. De fapt ceea ce ne-ar trebui (vorbesc despre noi cari totuși credem în ceva — monografistii aceștia) : să ne dea Dumnezeu sănătate că de înfăptuit avem până peste cap. Aștept să te întorci și să strângem rândurile, din nenorocire cam dezlănate (și divergente, din pricina anumitor inconștiențe –

SOCIOLBUC

pretenții² mărturisite sau nu, năzuinți personale și așa mai departe). Ca de obicei de altfel – când toți oamenii sunt numai deștepți. (Dar dacă se mai amestecă și presterosii ? Presteros este un animal fabulos care avea proprietatea feroasă „de rendre imbécile par le contact”³, zice Flaubert în *La tentation de Saint Antoine*). Nu sunt însă pesimist, trebuie să adaug !

În privința veștilor – numai bune :

1) Brăiloiu⁴ a fost grav, foarte grav bolnav și a scăpat de la moarte printr-o adevărată minune.

2) A apărut „Sociologie românească” – revista de șoc a Institutului Social Român – ieri sau alaltăieri seară. Dacă nu ți-o trimite Neamțu, scrie-mi, că fac lucrul acesta cu plăcere. A apărut cam prin surprindere (chiar pentru mine – așa că m-am produs cu un fleac de anul trecut – când trebuia să mai apară odată revista).

În sfârșit senzația zilei de astăzi, 5 februarie, a fost filmul satului Șanț⁵ cu un cor de 54 persoane din comuna Leșu-Năsăud. A fost un superfilm la care au participat peste 4.000 persoane în noua sală a cinematografului A.R.O. Corp diplomatic, academia, universitatea, floarea intelectualității române etc. etc. Grandios ! Ce va mai fi îți voi mai scrie.

Până atunci îți urez numai sănătate și voie bună și toată prietenia,

Mitu Georgescu

Și dacă nu-ți este peste mână, mai scrie-mi.

MG.

Trimit și „Sociologie românească”.

MG.

6. D. C. Georgescu către A. G. (15.4.1936)

15 aprilie 936
București

Dragă Golopenția,

Se cuvine în primul rând să-ți zic, așa cum cere un creștinesc și bun obicei pascal, Cristos a înviat ! La care aștept un răspuns obligator, ca să nu-mi închipui că te-ai convertit la niscaiva păgânești canoane, doamne păzește !

Apoi stau și mă gândesc dacă ar fi sau nu nimerit să caut justificări pentru întârzierea răspunsului meu. S-au împlinit exact două luni în cap de când am primit cartea ta poștală și ceva mai puțin de când sunt fericitul posesor a două noi cărți nemțești — aceea a lui Konrad Schünemann¹ și acum de curând : *Die*

agrarische Überbevölkerung Polens, a lui Th. Oberländer² – grație neobositei tale bunăvoințe. Stăruința aceasta pe o anumită direcție, în legătură cu preocupările mele actuale, stăruință mărturisită de cărțile pe care mi le-ai trimis în ultima vreme, mă face să bănuiesc că într-adevăr crezi în datoria mea de a îndeplini anumite sarcini ce trebuiesc duse la capăt. Mărturisesc că această convingere a Domniei tale și încrederea pe care mi-o acorzi, necondiționat, mă mișcă și mă cinstește deosebit de mult, deși nu știu măsura în care mi se potrivește. E drept că totdeauna am încercat să cinstesc locul în care m-au aruncat împrejurările – cu sau fără (mai curând) voia mea – refuzând cât mai categoric nesfârșita serie de compromisuri cu mine însumi sau cu alții (pe cât omenește a fost cu putință) ; dar de aci și până la convingerea că sunt exact „omul care trebuie” mai e cale multă. Atâtea imponderabile esențiale cad în cumpănă, atâtea rezistențe obscure, atâtea disonanțe, fie de fapt, fie teoretice, se împletesc și se îmbină (nu totdeauna fericit) în condiționarea efortului și realizărilor omului – încât nu îndrăznesc să afirm că aș putea fi omul care vreau să fiu. Și mai ales în cazul nostru – al celor urșiți să lucreze în țara noastră – în țara care ar putea fi definită tocmai prin lipsa acelor cadre sociale permanente cari călăuzesc efortul și fac posibilă ținta finală – dorințele noastre de realizări temeinice sunt vecinic amenințate de sterilitate și tristețe.

Îți spun lucrurile astea fără a avea pretenția că le-am descoperit eu sau că ar fi valabile cu necesitate, ci numai cu gândul de a lămurii de ce socotesc eu că Monseniorul... era într-adevăr un om remarcabil, de vreme ce putea face tot ce voia (după ce în prealabil luase hotărârea să vrea numai ceea ce putea).

În privința realizărilor efective și trainice cred că ești mai fericit decât mine, fiindcă poți afirma (așa cum faci în scrisoarea trecută) că știi câteva lucruri bine (*de science certaine* – cum zice francezul), fapt considerabil, oricât de neînsemnată ar fi întinderea științei, fiindcă pe asemenea fapte se pot clădi cetăți și începe un veac nou.

În ceea ce mă privește bănuiesc că sunt capabil de un singur lucru, și anume să fiu aproximativ egal cu mine însumi, de unde urmează că aș putea răspunde *cu aceeași trează bună credință oricărui fapt care mi se înfățișează*. (Fără a implica prin această mărturisire teoria perfecteii disponibilități, fiindcă mai sunt și multe alte lucruri urâte și împrejurări tragice în lumea asta a lui Dumnezeu). Trebuie să adaug însă – pentru a nu-ți închipui că mi s-a întâmplat ceva nefericit cum în urmă – că cele spuse mai sus sunt simple considerații în marginea stării mele sufletești actuale, pe care o aflu calmă, deși orizonturile sunt plumburii, nărginite și le pot atinge dacă întind mâna. Și, ca să mi se pară că perspectivele sunt vaste, m-am hotărât să mă plimb cu mâinile în buzunare.

În ordinea anecdotică puține lucruri :

1. Statistica românească merge șchiopătând din pricina lipsei de interes din partea „factorilor responsabili”.

SOCIOLBUC

2. Dr. Manuilă este în conflict latent cu Institutul Social, Fundațiile regale etc. (citește Gusti, Stahl, Neamțu, inspectorii Fundației Principele Carol etc.). De partea cui este dreptatea, Dumnezeu știe. Eu însă mă găsesc între ciocan și nicovală. Situația ar putea fi caracterizată prin : „nepotrivire de caracter”, ca la divorțuri.

3. Ricu Stahl este într-o activitate trepidantă. În cadrul lunii³ Bucureștilor va organiza Muzeul Satului Românesc, la Șosea, lângă lacul Herăstrău. Se zice că va fi ceva minunat. Nu am fost încă să văd ce s-a făcut, dar mi-e teamă de improvizație și de un eventual spirit propagandistic. Zilele astea trebuie totuși să-i fac o vizită „pe șantier”.

4. Grație recomandății tale am primit de la Institutul Social Banat-Crișana o invitație la colaborare, pentru revista lor⁴. Am mulțumit frumos și le-am făgăduit colaborarea mea prețioasă. Cum văd, te ții de pozne, fiindcă de fapt eu mă găsesc în faza primă, de orientare în problema populației românești, și de aci și până a împărtăși și altora ceea ce crezi că ai lămurit, e o mare și simțitoare distanță. Am totuși intenția să mă țin de cuvânt.

Încolo ce să-ți mai spun, ar mai fi o serie de lucruri de ordin public, mărunte și ne semnificative, așa că le las deoparte.

Ceea ce însă țin să precizez este dorința mea de a te vedea întors acasă „cu scut”⁵ și împreună cu ceilalți camarazi să încercăm o cruciadă de înțelegere a fenomenului românesc și schițarea unui început de mai bine, o mai bună așezare a rosturilor noastre, un război prostiei, necinstei, soluțiilor improvizate, idolilor găunoși și pestilențiali, orgolioșilor, escrocilor etc. etc. Așa să ne ajute Dumnezeu.

Și până atunci sănătate, voie bună și prietenească dragoste,

Mitu Georgescu

7. D. C. Georgescu către A. G. (26.1.1939)

26 ian. 939

Dragă Anton,

Iată cele 60 de cuvinte asupra alimentației care s-au transformat în vreo 410, adică de vreo șapte ori mai mult¹.

Dacă ai nevoie de toate, pune-le pe toate, dacă nu, [poți] reduce. Trimite-mi însă înapoi pagina asta care cuprinde câteva formulări pe care vreau să le rețin.

Când ai timp, treci rogu-te pe la mine. Când vrei și când ți se pare că ai ceva de spus.

Până atunci,

Sănătate și voie bună,

Mitu Georgescu

SOCIOLBUC

8. D. C. Georgescu către A. G. (26.11.1939)

26 noiembrie 1939

București

Dragă Anton,

Cred că, în ceea ce privește fostul Institut de Cercetări Sociale¹, ești la curent prin grija Ștefaniei². De fapt toată povestea stagnează și în situația actuală este greu să-ți dai scama dacă va putea veni vreo ameliorare. Nu s-a lămurit încă nici soarta funcționarilor, nici cea a publicațiilor, iar acestea din urmă nu merg așa cum ar trebui, din pricina lipsei colaboratorilor, a fondurilor asigurate tipografiilor și intervenției Președinției la un moment dat. Schimbarea de guvern creează o nouă situație și pentru lămurirea ei toată povestea trebuie luată de la început. Cum se va clarifica ceva, voi avea grijă să te vestesc, dacă până la acea dată nu vei fi întors, cum am dori cu toții, și tu și noi în special. (Ca să nu uit, în ianuarie voi fi concentrat și eu).

În privința oamenilor noștri pot spune că am trecut prin clipe stupide. Abia izbutisem, cu ajutorul lui N. Georgescu-Roegen³, să plasez o parte la Ministerul Economiei Naționale (decizia lor de numire a ieșit luna trecută scara) când, a doua zi, la amiază, demisionează Bujoiu⁴, tocmai pe chestiunea regimului schimburilor cu străinătatea – adică exact pe chestia oficiului unde erau plasați oamenii noștri. Pe urmă a urmat demisia întregului Guvern. Cea a lui Bujoiu n-a ajuns să fie publică. M-am temut să nu mă trezesc cu băieții imediat pe dinafară, înainte de demisia întregului guvern, adică atunci când numai Bujoiu purta ponosul. Schimbarea de guvern, însă, depășește în importanță frecăturile din Finanțe și Economie, așa că până acum nu s-a luat nici o măsură împotriva Oficiului Schimburilor cu Străinătatea, unde lucrează băieții noștri. Poate dă Dumnezeu și se aranjează lucrurile, în sensul că treaba va merge până la 1 aprilie, când ne vom gândi la alt aranjament. Cu totul sunt opt oameni la acest oficiu, angajați cu diurne și anume :

– Georgescu Athanase	8.000
– Victor Popescu	6.500
– Praporgescu D.	6.500
– Găinaru Vasile	6.500
– Cautis N.	6.500
– Constanța Boboc	6.500
– D-na Zoe Olimpia ⁵	6.500
– Balint I.	5.000

deci satisfăcător. Magdalena Orăscu n-a depus acte și n-a putut fi numită, iar Igor⁶ n-a vrut să fie numit, după ce s-a gândit două zile.

SOCIOLBUC

În privința celorlalți ceruți de Institutul Central de Statistică, suntem încă în așteptare. Președinția nu a dat nici un răspuns până acum. Nu asta ne doare însă, ci altceva : în primul rând faptul că Ministerul Muncii ne-a comunicat că licențiază funcționarii angajați de noi pentru lucrările lor proiectate (recensământul muncitoresc și statistica muncii). Ne găsim deci astăzi (adică la 1 decembrie) cu 100 funcționari bine pregătiți pe brațe ; al doilea, am ratat, odată cu căderea lui Bujoiu și a guvernului, un jurnal de consiliu pentru deschiderea unui credit de 10.000.000 lei în vederea recensământului industrial. În acel nefericit moment se găsea exact la Finanțe pentru semnat. Noi vom reveni *à la charge* și până la sfârșit vom izbuti să aranjăm ceva. În ceea ce te privește, chiar dacă nu se va reveni asupra celor două posibilități arătate mai sus și pe care contam inițial, știi foarte bine că Doctorul Manuila ține la tine și în discuțiile cu el mi-a și mărturisit unele planuri. Ceea ce trebuie făcut este să vii la București și să ne apucăm de lucru. Compunerea actualului guvern s-ar putea să ne fie mai favorabilă decât cea precedentă, atât pentru Institutul Social cât și pentru cel de Statistică.

Cam astea ar fi ! Profesorul se gândește la reforma revistei „Sociologie românească”. În așa fel încât să fie un organ de actualitate, capabil să se întrețină singur. Un număr compus din trei coale care să apară regulat zece luni pe an (vara nu). Compus cam așa :

- Studii teoretice
- Probleme actuale
- Cercetări
- Documente
- Discuții
- Cronică
- Recenzii critice
- Recenzii informative
- Bibliografie

Acum este în căutarea celor zece teorii, zece probleme actuale, zece cercetări, zece etc. etc. Om vedea ce se mai întâmplă și cum se va organiza viitorul Institut de Științe Sociale al cărui statut este în studiul comisiei numite de președinție : Prof. Gusti, Prof. Motru⁷, Al. Costin⁸, Vâlcovici și Mircea Vulcănescu. Îmi pare însă că nu s-au apucat încă de lucru.

Încolo, ce să mai spun. Dinspre partea mea și alor mei, așa și așa ; una peste alta slăbuț, cum spunea Prof. Teohari cândva (el însă era optimist și zicea „una peste alta, bine”).

Încheind, cele mai bune și prietenești gânduri de la Zoica, iar de la mine toată dragostea,

Al tău,

Mitu Georgescu

Iscusitul hidalgo Don Quijote de La Mancha.

2. D. C. Georgescu către A. G. (c., 31.1.1933)

AFG. Scris cu cerneală pe un carton format fișă, cu antet, recto-verso. Plicul, cu același antet, s-a păstrat.

¹ Ar putea fi vorba de Romulus Cotaru, care s-a aflat la Geneva cu o bursă în 1931. Cf. *Rapsodia* I, p. 463 (scrisoarea lui către A.G. din 12.10.1931).

3. D. C. Georgescu către A. G. (c., 2.9.1933)

AFG. Scris cu cerneală pe un carton format fișă, cu antet, recto-verso. Pe plic, care poartă antetul *Ministerul Instrucțiunii al Cultelor și Artelor/ Șeful de Cabinet*, adresa (Domnului Anton Golopenția/ Personal) a fost scrisă de altcineva.

¹ În text, *n-ai*.

² Sabin Manuilă, care a semnat frecvent Manuila (1894–1964), medic, statistician și demograf, membru corespondent al Academiei Române (1938) studiasse în S.U.A. Din 1930, a condus Institutul (Central) de Statistică, unde va fi angajat, începând din anul 1940, Anton Golopenția. În 1947 a părăsit România stabilindu-se la New York.

³ Ar putea fi vorba de preotul și publicistul Toma Chiricuță, ale cărui predici radiodifuzate apăruseră în 1929 la București, sub titlul *Chemări de departe*.

⁴ Pe Consilierul Caliani, A.G. îl cunoscuse în 1932–1933, când lucrase ca șef de cabinet al lui D. Gusti la Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor. Cf. ciorna unei scrisori a lui A.G. către Consilierul Caliani în *Rapsodia* I, p. 138.

4. D. C. Georgescu către A. G. (23.5.1934)

AFG. Scris cu cerneală pe trei foi (recto).

¹ Conferința lui A.G. urma să aibă loc în vara 1934. Cf. *Cronologie*, p. LXV.

² Termen gustian consacrat.

³ În text, *sondagii*.

5. D. C. Georgescu către A. G. (5.2.1936)

AFG. Scris cu cerneală pe două foi (recto, recto-verso).

¹ Friedrich Burgdörfer (1890–1957), președintele Oficiului Statistic al Bavariei, profesor universitar la München, combătea în acest volum (al cărui titlu e un joc de cuvinte, pornind de la clișeu *Volk ohne Raum* „popor fără spațiu (vital)”) și ajungând la „popor fără tineret”) natalitatea scăzută a germanilor, pe care o atribuia „raționalizării vieții sexuale” prin controlul nașterilor și avort. Alături de Alessandro Molinari, director general al Institutului de Stat al Regatului Italian, Prof. Burgdörfer a fost invitat ca observator al Recensământului din 1941 atât la I.C.S., cât și la Strehaia,

Vinga, Săliște și Sibiu spre a se informa concret cu privire la desfășurarea lucrărilor. Raportul său a fost publicat, în traducere românească, sub titlul *Recensământul general al României din 1941. Dare de seamă*, în „Analele Institutului Statistic al României”, vol. I, p. 323–337

² În text, *pretenționi*.

³ În traducere : „de a imbeciliza prin contact/ la simpla atingere”.

⁴ Înainte de a emigra în Elveția și ulterior în Franța, Constantin Brăiloiu (1893–1958), muzicolog, folclorist și compozitor, a fost profesor universitar la București, întemeietor al Arhivei de Folclor a Societății Compozitorilor Români și unul din inițiatorii etnomuzicologiei pe plan internațional. Corespondența lui C. B. cu A.G. e cuprinsă în *Rapsodia I* (p. 109–118).

⁵ Filmul *Șanț* dă seama de campania monografică de la Șanț desfășurată în septembrie 1935, cu privire la care cititorii pot afla amănute din scrisorile Ștefaniei Cristescu, cuprinse în *Rapsodia II*, p. 358–365.

6. D. C. Georgescu către A. G. (15.4.1936)

AFG. Scris cu cerneală pe două foi (recto), hârtie de corespondență.

¹ Ar putea fi vorba de volumul Konrad Schünemann: *Österreichs Bevölkerungspolitik unter Maria Theresia*, I, Berlin, [1935].

² A.G. va publica o recenzie la acest volum („Soc. rom.”, nr. 5–6/1937, p. 264–265, la rubrica *Recenzii/Suprapopularea agricolă în Europa de răsărit*).

³ Vezi nota 2 la scr. 2 a lui C. Drăgoescu în volumul de față.

⁴ „Revista Institutului Banat–Crișana” (1933–1946) apărea la Timișoara, sub conducerea lui Cornel Grofșorean, ca organ al Institutului Social bănățean, care, înființat în anul 1931, se va afilia ulterior Institutului Social Român al lui D. Gusti. Corespondența lui A.G. cu C. Grofșorean este inclusă în volumul de față.

⁵ „Scutul” urma să fie reprezentat de titlul de Doctor obținut în străinătate.

7. D. C. Georgescu către A. G. (26.1.1939)

AFG. Scris cu cerneală pe o foaie, recto.

¹ În vederea Congresului Internațional de Sociologie care urma să aibă loc în septembrie 1939, monografiștilor li se cerea să redacteze autoprezentări succinte care urmau să fie traduse în engleză și franceză.

8. D. C. Georgescu către A. G. (26.11.1939)

AFG. Scris cu cerneală pe două foi (recto-verso, r-v), format fișă.

¹ Institutul de Cercetări Sociale al României fusese desființat.

² A.G. și Ștefania Cristescu se căsătoriseră în aprilie 1939. A.G. era concentrat la Silistra.

³ Nicolae (Nicholas) Georgescu-Roegen (1906–1994), economist român, colaborator al lui Sabin Manuila la Institutul Central de Statistică, profesor la Universitatea București va părăsi România la sfârșitul anilor 1940, stabilindu-se în S.U.A. și devenind profesor la Vanderbilt University.

⁴ Este vorba de Ing. Ion E. Bujoiu (1894–1956), industriaș, om politic, profesor la Facultatea de Mine și Metalurgie din cadrul Școlii Politehnice din București, ministru al Economiei Naționale în 1939, activ în Asociația Creștină a Tinerilor din România (YMCA), care s-a implicat în sprijinirea refugiaților de război din Polonia, Ardeal, Basarabia. Arestat și judecat în procesul Max Auschnitt–Bujoiu–Popp, el este condamnat la muncă silnică pe viață (în minele de plumb de la Baia Sprie), închis la Jilava și Aiud și moare la spitalul Văcărești.

⁵ Zoe Darie Georgescu (soția lui D.C. Georgescu) a lucrat cu A.G. la Institutul Social (Direcția Publicațiilor) și va fi angajată ulterior la Institutul Central de Statistică.

⁶ Igor Measnicov (n. 1901), frate cu Vania Measnicov – ambii semnând și Miasnicov – a lucrat, împreună cu soția lui Galina, la Institutul Central de Statistică. Cf. *Monografia*, p. 327–328 și *Viața noastră*, p. 66–67 și 346–348. Într-o declarație, A.G. scria : „L-am cunoscut în 1931 sau 1932 în direcția Recensământului de la 1930. Am intrat în relații mai strânse în 1939, când mă secondam în Direcția Publicațiilor din Institutul Social Român. În 1948 l-am numit Directorul Oficiului de Studii al Institutului de Statistică, fiindcă era un excelent redactor tehnic de publicații și avea o experiență statistică încercată” (*UC*, p. 325).

⁷ Constantin Rădulescu-Motru (1868–1957), filozof și psiholog, era membru al Academiei Române din 1923 și profesor la Universitatea din București. În 1937, A.G. va recenza critic pentru „Sociologie românească” volumul lui R.-M., *Psihologia poporului român*, evocând în schimb „atitudinea de curajoasă privire în față a prezentului, pe care a dovedit-o scriind pe vremuri *Cultura română și politicianismul*, și grija de poporul românesc, pe care a stimulat-o, acum în urmă, prin *Românismul*”. Cf. A. Golopenția, *Opere* I, p. 510–515 (p. 515 pentru citat).

⁸ Judecător, procuror la Curtea de Apel București și, începând din 1931, președinte la secția a II-a a Curții de Apel București, unul dintre vicepreședinții Congresului Internațional de Drept Comparat de la Haga (1931), profesor de procedură civilă la Școala Superioară de Război, Alexandru Costin (n. 1984) a fost în același timp un sociolog activ, participant la campaniile monografice de la Goicea Mare (1925), Rușeț (1926), Nerej (1927) și Fundu Moldovei (1928) și secretar general al Institutului Social Român din București. A colaborat la revistele „Tribuna juridică”, „Arhiva pentru Știința și Reforma socială”, „Dreptul”, „Pandectele Române” și la volumul I al *Enciclopediei României* (1939), în cadrul căruia e autorul capitolelor privitoare la organizarea judecătorească, Consiliul legislativ și justiția militară. Cf. *Rapsodia* I, p. 461.

9. D. C. Georgescu către A. G. (7.12.1939)

AFG. Scris cu cerneală pe două foi (recto) cu antet (recto, r).

¹ Vezi nota 2 la scris. 8 mai sus.

² Poetul și dramaturgul Dan Botta (1907–1958) a desfășurat o activitate mai puțin cunoscută în cadrul Asociației Științifice pentru Enciclopedia României, din care făcea parte și A.G., ca membru fondator. Cf. *Cronologie*, p. LXXV și, pentru corespondența dintre A.G. și D. Botta, *Rapsodia* I, p. 94–97.